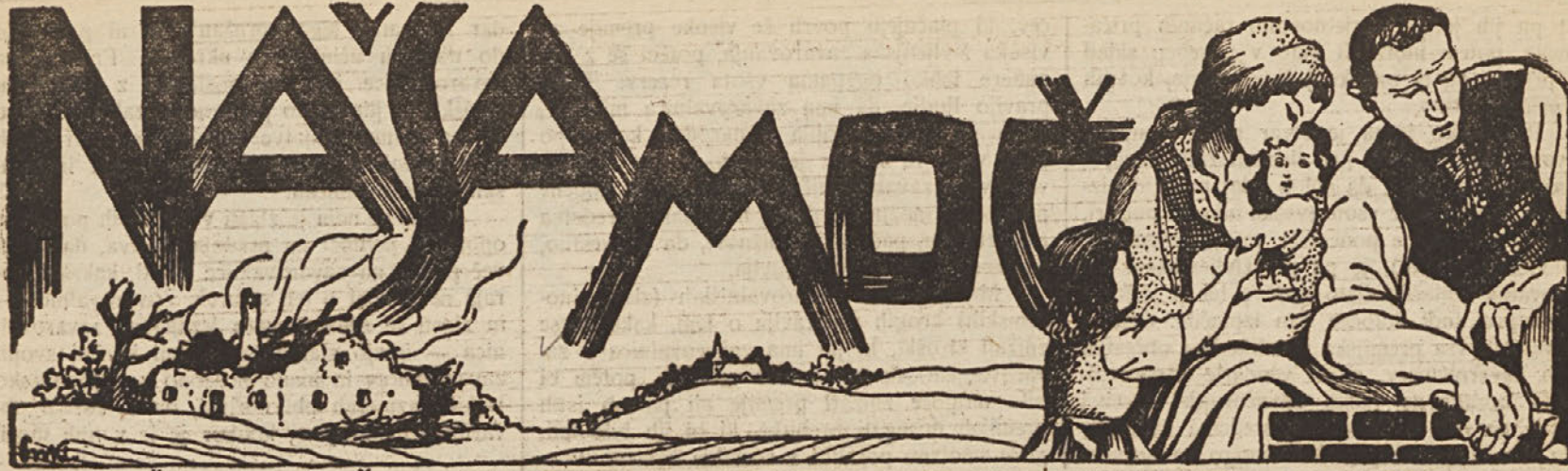


NASA MOČ



MESEČNIK ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanaestkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice 0-40 Lit, za vse ostale 6 Lit.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva c. 19. Telefoni: 30-21, 30-22, 30-23, 30-24.

LETNIK VI.

NOVEMBER 1941-XIX

ŠTEV. 11

Da se prav razumemo

Bolj kot kdaj prej se obračajo na zavarovalnice razni pomoči potrebni ljudje — pa tudi ustanove — s prošnjami za podpore in prispevke. Ko pa zavarovalnica tako prošnjo zavrne, nastane nezadovoljnost in očitki kar dežujejo. Takole je pred kratkim piscu teh vrstic nekdo govoril:

»Sramota je za zavarovalnico, ki se imenuje domača, pa domačemu človeku ne pomaga. Palače in milijone v bankah ima, na bogastvu čepi, za trpečega človeka pa nima razumevanja. In še tako nesramni ste, da pišete o socialni koristnosti zavarovalnice. Si vas bom že zapomnil in gledal, da bodo tudi drugi ljudje znali pravilno soditi o takih 'socialnih' zavodih.«

Tako je govoril in še drugega z manj dostojnimi izrazi mnogo. Ko se je nekoliko pomiril, sem mu skušal obrazložiti, kako krivično sodi. A vsaka beseda je bila bob ob steno. V njegovih očeh je bila zavarovalnica navaden kapitalistični moloh, ki bi mu bilo treba odsekati glavo. Ker je ljudi s podobnimi nazori mnogo, hočem stvar pojasniti.

Predvsem je čisto pogrešeno mnenje, da zavarovalnica posluje z ogromnimi dobički. Če bi pogledali v letne računske sklepe zavarovalnic, bi sicer videli, da zavarovalnica posluje z ogromnimi denarnimi sredstvi, a da je dobiček za čuda nizek. Kako to? Pri bankah s takim prometom bi bil dobiček čisto drugačen, neprimerno višji. Zavarovalnica pa takih dobičkov ne more dosegati, ker se ne sme pečati s posli, ki mnogo nesejo, pa pri tem vsebujejo tudi nevarnost izgub. Zavarovalnicam je čisto natančno predpisano, kako smejo z zaupanimi jim denarnimi sredstvi razpolagati. Tak predpis je potreben, da se vsestransko zavarujejo koristi zavarovancev. Ker tedaj ni velikega dobička, zavarovalnice tudi ne morejo ustrezati prošnjam za podpore v tisti meri, v kakršni bi radi prosilci. Pa tudi uporaba čistega dobička je navadno vezana na natančna in za zavarovalnico strogo obvezna določila. Tako se n. pr. pri Vzajemni zavarovalnici mora čisti dobiček razdeliti na različne varnostne sklade, da se tako tem krepkeje zavarujejo zahtevki zavarovancev.

Čisto pogrešeno je pa gledanje povprečnega človeka na premoženje zavarovalnice. Ljudje mislijo, da je to premoženje istega značaja kot premoženje zasebnega gospodarja. Zasebni gospodar lahko po svoji volji razpolaga s svojim imetjem. On lahko, če hoče, enostavno vse svoje premoženje pokloni v dobre namene. Celo po časopisih bi ga hvalili in spomenik bi mu postavili. Če bi pa zavarovalnica kaj takega storila, bi bila to grda goljufija tisočev in tisočev zavarovancev. Njeno premoženje namreč ni v tem smislu njeno, kot je tvoja tvoja hiša. Zavarovalnica je skupnost mnogih zavarovancev in brez tega občestva zavarovalnice sploh ne more biti. In vse, kar vidimo kot premoženje zavarovalnice, je skupna lastnina vseh zavarovancev. Prej ali slej bo vsak zavarovanec iz nje zahteval svoj delež, kakor bomo spodaj še bolj jasno povedali. Če bi tedaj uprava zavarovalnice to premoženje uporabljala v kakšne druge namene, bi nastala nevarnost, da lepega dne ne bi mogla izplačati tistim, katerim je po pogodbi dolžna izplačati, t. j. svojim zavarovancem.

Ze večkrat in na razne načine smo pojasnjevali, da poslopja, palače, posojila, premije in naložbe zavarovalnice predstavljajo ona sredstva, ki jih zavarovalnica mora imeti, da more kriti vsak čas tiste svoje obveznosti, ki jih ima napram posameznim zavarovancem. Ogromna večina tega premoženja sestoji iz tako zvanih rezerv, ki služijo za izplačila obveznosti iz življenjskih zavarovanj. Le pomislite! Zavaruješ se za primer smrti in doživetja. Pa po kratkem trajanju zavarovanja umreš. Po pogodbi mora zavarovalnica po tvoji smrti izplačati upravičencem celo zavarovalno vsoto, čeprav je ta mnogo višja od onega, kar si vplačal. Od kod naj bi zavarovalnica vzela denar za izplačilo, če bi ne imela rezerv? Če bi pa dogovorjeno število let doživel, ti mora zavarovalnica ob končanem zavarovanju izplačati celo zavarovalno vsoto. Lepo bi pogledal, če bi takrat prišel v zavarovalnico in bi ti rekli: Ne moremo izplačati, ker smo tvoja izplačila porabili sproti za dobrodelne namene.

Povprečnemu človeku se tudi zdi, da zavarovalnice na premijah prejema daleč več, kot

pa bodo morale kdaj izplačati. A tudi to ni res. Premija je določena po splošno veljavnih načelih tako, da je mogoče z njo kriti prevzete zavarovalniške obveznosti in seveda kriti tudi vse stroške, ki jih ima zavarovalnica s svojim poslovanjem, t. j. plače uslužbencev, najemnino za pisarne, potne stroške, stroške za pisarniške potrebščine in tiskovine ter podobno nujno reži. Zavarovalnica je pri določitvi višine premije vezana tedaj na natančne in zelo zamotane računske podlage. Nad primernostjo višine premije pa bdi še javna oblast, ki mora zavarovalnici dovoliti, da sme računati tako in tako premijo. Če bi bile premije previsoke, bi morale zavarovalnice dosegati visoke dobičke, ki pa jih nikjer ni, kakor smo že spredaj rekli. Povejmo še jasneje.

Če dobro premislimo, moramo ugotoviti, da je premija za zavarovanje zoper požar silno nizka. Tako n. pr. znaša v mestih pri zavarovanju cele stavbene vrednosti letna premija za vsakih 1000 lir zavarovalne vsote komaj 80 centesimov, ako je poslopje zidano in z opeko krito. Celo tam, kjer je nevarnost požara posebno velika, kakor na vasi, je pri zavarovanju s slamo kritih poslopij plačati na leto le 12 lir za vsakih 1000 lir zavarovalne vsote. Če bi tedaj v prvem letu pogorelo poslopje, ki je vredno 10.000 lir in je za toliko tudi zavarovano, mora zavarovalnica plačati teh 10.000 lir, čeprav je prejela kot čisto premijo le 120 lir. (Pripominjamo, da je kosmata premija seveda višja, ker vsebuje še razne pristojbine.) Zato, da zavarovalnica more to vsoto izplačati, je potrebno, da ima še celo vrsto drugih zavarovancev, ki plačajo premijo, pa jim v istem letu nič ne zgori. Tako se vse premije sproti použivajo in nikjer ne ostane nič za kake izvenzavarovalniške namene. Podobno je pri vseh elementarnih zavarovanjih. Če pa zavarovalnici kljub temu nekaj ostane, ker je bilo manj požarnih škod,

»Tisti, ki zavidajo ali zasramujejo vladarje narodov, ne vedo, da je politična moč bolj žrtev kakor opojnost, bolj trud ko plačilo, potrpežljiva služba v dobro mnogih bolj kakor izbruh strasti po gospodovanju.«

(Giovanni Papini: Italia mia.)

kot pa jih je po verjetnostnih računih pričakovala, potem mora iti tisto v poseben sklad za primer, da bi bile kdaj škode večje, kot jih je pričakovati.

Prav tako jasna je stvar pri življenjskih zavarovanjih. Dočim pri elementarnih zavarovanjih ni potrebno, da sploh kdaj pride do izplačila zavarovalne vsote (vsaka hiša ne pogori, vsak človek se ne ponesreči, pri vsakomer ne bo vlomljeno itd.), je pa pri življenjskem zavarovanju izplačilo čisto gotovo ter je deloma že vnaprej tudi določen dan izplačila. Čeprav so tudi tu vsa premijska vplačila last občestva vseh zavarovancev, mora vendarle zavarovalnična uprava za vsako zavarovanje posebej paziti, da ima zagotovljena sredstva za izplačilo. Če ima zavarovalnica mnogo zavarovan-

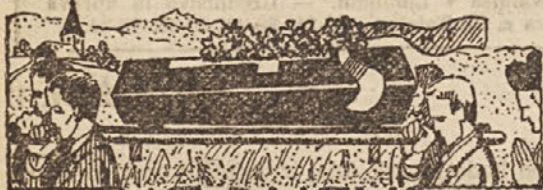
cev, ki plačujejo povrh še visoke premije za visoka življenjska zavarovanja, potem se z leti nabere lahko ogromna vsota rezerv. Tedaj pravijo ljudje, da ima zavarovalnica milijone, ki bi jih lahko obrnila v narodno korist po svoji volji. In vendar je vse to le last zavarovancev in zavarovalnična uprava nima nobene pravice in možnosti, da bi ta denarna sredstva razmetavala, pač pa le dolžnost, da jih vestno, pošteno in smotrno upravlja.

Mnogo se v zavarovalniških (zlasti inozemskih) krogih razpravlja o tem, kako bi se znižali stroški, ki jih ima zavarovalnica z zavarovanjem. Če bi to bilo mogoče, potem bi bilo mogoče znižati premije ali pa ob istih premijah dosegati prebitke, ki bi jih bilo mogoče smotrno porabiti v socialne namene. Ven-

dar reševanje tega vprašanja še ni pripeljalo do nobenih učinkovitih ukrepov. Pri nas pa zavarovalnice itak že poslujejo z najnižjimi stroški, ki jih redno poslovanje zahteva. Tako so na primer dajatve uslužbencem pri naših zavarovalnicah daleč manjše kot pri inozemskih zavarovalnicah.

Zdelo se nam je zlasti v teh časih potrebno opozoriti javnost na prednja dejstva, da ne bi več padali na zavarovalnice očitki, kakršne poraja nevednost o teh stvareh. Zavarovalnice — in zlasti še naša domača Vzajemna zavarovalnica — imajo stalno pred očmi koristi svojih zavarovancev in imajo posebno v gospodarsko težkih razmerah obilo skrbi, da te koristi obvarujejo neokrnjene, kolikor je le v njih moči. Pi.

NE+VEMO+NE+URE



NE+DNEVA+

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala

cele zavarovalne vsote
ob smrti sledečih članov in članic:

Hönigman Marko, Lipovec 1, p. Dolenja vas pri Ribnici;
Šega Marija, Lipsen 42, p. Grahovo;
Šitar Marija, Ljubljana, Dom sv. Frančiška;
Zor Marija, Kozarje 19, p. Dobrova pri Ljubljani;
Tušar Marija, Rovte 83;
Kurent Ana, Leskovec;
Otič Pavel, Ljubljana, Milčinskega 26;
Dešnak Katarina, Ljubljana, Japljeva 2;
Florjančič Frane, Ljubljana, Florjanska 19;
Kastelic Ivan, Zg. Šiška 142;
Mežnar Jera, Ljubljana, Trnovska;
Lovše Johana, Ljubljana, Štepanjska cesta;
Ježek Janez, Savlje, p. Ježica.

Dvojno zavarovalno vsoto je KARITAS izplačala ob smrti Josipa Sušnika, Vevče 38, p. Devica Marija v Polju.

KARITAS

Res laskavo. Dama: »Upam, da mi boste napravili res lepo fotografijo!« — Fotograf: »Tako lepo, gospa, da vas nihče ne bo prepoznal.«

Znamenje poklica. Pernatka: »Kaj pa bo vaš sinko, ko odraste?« — Obreževka: »Odvetnik!« — Pernatka: »Zakaj pa odvetnik?« — Obreževka: »Veste, največje veselje ima, mešati se v tuje zadeve, pa naj ima potem od tega tudi kaj korist!«

V zdravilišču. Hvalič pride prvokrat v neko zdravilišče. Pred kolodvorom naleti na človeka z izrazito židovskim obrazom ter vpraša: »Izak, kje pa je tu zdraviliška uprava?« — Nagovorjeni je bil res Izak in pravi: »Kako pa veste, da mi je ime Izak?« — Hvalič: »Tako, sem pač uganil.« — Izak: »Potem pa še uganite, kje je zdraviliška uprava!«

Prepričevalni razlogi. Kremžar je bil zavarovalniški potnik. Mnogo je polagal važnosti na to, da zoper nezgode zavaruje prijatelja Grčarja. Kremžar: »Res te ne razumem, Grčar! Čemu neki še oklevaš? Dobrota tega zavarovanja je vendar jasna! Za malenkostno letno plačilo si zavarovan zoper vse vrste nesrečnih slučajev.« — Grčar: »Saj ne pravim, da ne bi, ali...« — Kremžar: »Samo malo pomisli! Ako izgubiš nogo, dobiš 2000 lir. Če bi na primer izgubil roko, ti izplačamo 4000 lir. Če pa imaš srečo in izgubiš nogo in roke, prijatelj, lahko postaneš bogataš!«

Prof. Maks Wraber, Ljubljana:

Zdravje in moč iz rastlin

Jeseni, ko se po gozdovih začne obletavati listje, vzcvete bršljan (Hedera helix), imenovan tudi bršljan, bršček, brslek, brslej, brešec, brstran, brštan, obršlj. Kdo ne pozna te svojevrstne in skorajda skrivnostne rastline, ki je tesno povezana s človeškim življenjem in bajslavjem že od pradavnih časov? — Iz bršljanovih prelepih temnozelenih listov spletajo vence in krase z njimi domove, cerkve, oltarje, križe, pobožna znamenja ob veselih in žalostnih dogodkih v družini in župniji. Bršljanovo ime prepleta narodne pesmi, bajke in pripovedke, okrog njega spleta narodno verovanje čudovite zgodbe, pripisuje mu čudežno moč in precej ljudskega praznovanja je z njim v zvezi. Vse to je v veliki meri preostanek nekdanjega poganskega verovanja, saj je bil bršljan v starem veku posvečen bogu Ozirisu oziroma Dioniziju (Bakhu) in je veljal kot simbol veselja, prijateljstva in družabnosti.

Bršljan je rastlina spenjavka, kakršnih je v naših krajih prav malo (srobot, hmelj, trta). S pomočjo plezalnih (oprijemalnih) korenin, ki poganjajo iz stebila, se spenja po drevmu, skalovju, zidovju ali kakršni koli podlagi; če te ni, se plazijo po tleh. Raste po gozdovih, zlasti bukovih, golega pa tudi v loncih, po vrtovih, parkih in pokopališčih, kjer često uravnava njegovo rast, da doseže določene okrasne oblike. Drevia, po katerem pleza, ne zajedava in mu zato ne škoduje naravnost, vendar je v gozdu prej škodljiv kakor koristen. Bršljan je grm, ki raste zelo počasi in doseže visoko starost; tedaj postane tudi drevesast. Njegovi dolgocepljati listi, raztreseni po stebli in vejah, so zimzeleni, usnjati in se vse tjo, imajo različne oblike: spodnji so večinoma trikrpi ali peterokrpi in pri dnu nekoliko srčasti, vrhnji pa sulicasti in manjši. V naših krajih cvete bršljan prav redkokdaj, samo v starosti, ko se je že močno razrastle in popolnoma pokriva svojo živo ali mrtvo podlago. Drobn, zelenkasto rumeni cvetovi so zbrani vrh mladik v lepe kobile. Plodovi so oble, modročrne, za grahovo zrno debele jagode, ki dozorevajo šele naslednje pomladi in so škodljivega zdravstvenega učinka.

Čeprav je bršljan splošno poznan kot okrasna rastlina, je vendar manj znana njegova zdravilna moč, o kateri poročata tudi stara slovenska zdravilna knjiga iz l. 1820. Uporablja se največ listje, ki vsebuje razne zdravilne snovi ter je gorkega in zoprnega okusa. Listje se posuši in iz njega pripravlja čaj (na skodelico vode ščepec subega listja), ki se pije pri kroničnih katarjih prebavil in zoper škrofulozo. Bršljanov čaj se uporablja tudi zunanje kot sredstvo proti grintam na glavi, garjam, izpuščajem, opeklinam, kurjim očesom itd.; v iste namene se uporabljajo tudi sveži ali kuhani listi. V Bosni polagajo listje in dele korenin na rane, kot obkladek zoper zobobol, mehurne kamenčke, očesne bolezni, premočno in prečesto mesečno perilo itd. Ponekod izkoriščajo bršljanove jagode tudi kot sredstvo za čiščenje krvi, proti vročici itd. Če zasekamo staro steblo, se izceja smola, ki velja kot spolno dražilo.

Med praprotni je zelo znana in razširjena glistna podlesnica ali prava glistovnica (Aspidium filix mas). Že samo ime izdaja njeno zdravilno moč — uporablja se namreč že

od nekdaj kot zdravilo zoper gliste. Glistovnica je prebivalka gozdov, kjer ljubi posebno senčne in vlažne globeli, uspeva pa tudi izven gozda po grmovju, po jarkih, ob potokih in izvirkih; razširjena je najbolj po gorskih in planinskih predelih, koder sega precej visoko. Goje jo tudi po vrtovih in parkih, ker dela lepe okrasne grmiče — V zemlji ima kratko, a zelo debelo sočnatno korenino, ki je včasih do 2 kg težka in vsa porasla s preperelimi ostanki listnih pecljev. Nadzemnega stebila ni, iz korenike poganja šop palmastih listov, ki so v mladosti polzasto zaviti in pokriti z rjavimi luskami, med doraščanjem pa se vzravna in razgrnejo v meter dolga mahala, tvoreč košate grmiče. Listi so v celotnem obrisu podolgovato sulicaste oblike, dvakrat pernatno razdeljeni v tope, narezane krpice, ki nosijo na spodnji strani temnorjave plodne gomilice, sestavljene iz trosnih glav; v teh se delajo trosi, ki jih ljudstvo imenuje »praprotno seme« in mu praznoverno pripisuje čudodelno moč. Na jesen mahalisti listi ovenejo in že zimo segnijo. Vsa rastlina ima značilen neprijeten vonj, ki je zelo močan in se dolgo drži roke.

V zdravilne namene se uporablja vsa rastlina. Izredno zdravilno moč ima korenika ter velja kot najstarejše in tudi najuspešnejše sredstvo zoper gliste in trakulje. V ta namen nabere koreniko jeseni, jo posušimo, razrežemo in vložimo v eter ali alkohol, da dobimo izvleček (ekstrakt), ki pa se mora uporabljati zelo previdno, najbolje po zdravnikovem predpisu in navodilu, ker je možno zastrupljenje z njim. Znaki zastrupljenja so slabost, bolečine v trebuhu, povračanje in huda driska, čemur se pridružijo še hudi krči, nezavest, oslABLJENJE srca, obolenje jeter, včasih tudi oslepitev; v hudih primerih nastopi celo smrt. V primeru zastrupljenja je poskrbeti, da se strup takoj odstrani iz želodca ali črevesja; zastrupljeni pa naj v ta namen vzame kakšno sredstvo za odvajanje (čistilni čaj), nikoli pa ne ricinovega olja, ki pospešuje vsrkavanje strupa. Kadar koli zaužijemo izvleček praprotno korenike, je treba najkasneje po dveh urah vzeti kako čistilno sredstvo, da zaužito zdravilo ne deluje predolgo na prebavila.

Češča od notranje je zunanja raba delov glistnice v obliki kopeli ali obkladkov. Kopanje v vodi, kjer se je kuhala praprotna korenika (tudi listje), je dobro sredstvo proti krčem, revmatizmu, protinu, krčnim žilam, zlati žili, ranam, izpuščajem, revmatičnemu trganju v glavi, zobeh in ušesih. V iste namene se uporabljajo tudi obkladki: krpe, namočene v taki vodi, polagamo na boleče mesto. V kisu prekuhana korenika je zdravilno sredstvo (kot obkladek) zoper golšavost, revmatizem in pa črni prisad na nogah. — Vzglavniki, napolnjeni z listjem glistne podlesnice, se priporočajo proti revmatičnemu trganju v glavi, zobeh in ušesih, enako proti naglušnosti zaradi prehlada in prepiha. Takšna postelja je zaradi močnega praprotnega duha tudi varna pred nadležnim mrčesom. Proti čarostrelu (lumbago) se uporablja sveže listje, ki se polaga na križ. Proti naglušnosti in trganju po ušesih se uporablja tudi praprotno »seme«, s katerim se napolnijo majhne vrečice in porinejo v uho, ali pa položijo na uho kot obkladek.



Moji dragi mladi prijatelji!

Danes imam do vas vseh veliko prošnjo. Taka je, da sem že vnaprej prepričan, da jo boste z veseljem izpolnili. Saj vem, da so vaša drobna srčeca dobra in usmiljena, bolj kot pa srca mnogih odraslih, ki čutijo strahoto bede samo takrat, kadar pritiska na njih same, nikdar pa ne, kadar pritiska na bližnjega. Pa poslušajte!

Pri nas doma so velikokrat rekli: Zlahta je raztrgana plahta. Pa nisem v ta pregovor nič kaj prida verjel. Kadar sem prišel k teti, vedno je imela kaj dobrega za pod zob. Če sem prišel k stricu, o, tudi tam se mi je vedno dobro godilo. A to je bilo v starih dobrih časih. Sedaj pa se zdi, da je prišel gornji pregovor bolj do veljave. Čujte!

Včeraj je potrkalo močno na moja vrata. No, ter! se zaderem radoveden, kdo spet prihaja sitnost prodajat. Pa se pokaže na vratih mogočna postava znanega moža. Bil je ves shujšan, lasje so mu osiveli, obraz upadel. Ej, saj to je vendar dobri sosed Tonejc, sem v duhu vzkliznil. Kaj se mu je neki pripetilo! Saj še ni dolgo tega, ko je hodil pokonci kot velikonočna sveča, lasje so mu bili temni in obraz vedno veselo okrogel! »Sedite, sedite, sosed Tonejc,« sem mu dejal. »In povejte, kaj vam teži srce.« In začel je sosed: »Ti, Ivo, veš, kakšno posestvo smo imeli, kako ponosno je naša bela hiša zrla s hrička na vso faro. Hlevi so bili polni živine, polja so se širila na vse strani, da jim ni bilo videti konca. Vidiš, vse to ni več naše. In Tončka poznaš, ki mu je sedem let, potem pa mlajše tudi: Tereziko, Uršiko, Ivančka, da, le Vidke ne poznaš, ki ima šele tri mesece. Vsi so bili vedno zdravi ob polnih skledah in na svežem zraku na Virškem hribu. Če bi jih danes videl, bi jih ne poznal več. Upadla in pobledela so jim ličeca, in srce se mi trga, ko me prosijo kruha, pa ga nimam.« Debele solze so obile zgrabano Tonejčevu lice, to lice, ki je vedno sijalo ponosa, pa tudi prave očetovske skrbi za hišo in družino. Tudi meni se je ob tem pripovedovanju milo storilo in mi stisnilo grlo. »Pa kje ste sedaj prav za prav?« sem rahlo vprašal, ker sem se bal, da ne bi s kakim nepredvidnim vprašanjem odprl nove srčne rane, ki jih je bilo Tonejčevo srce očitno polno.

»Pri stricu Petru smo vsi. Saj ga poznaš. Res se je mnogo trudil v življenju, še več pa stiskal, da je danes eden najbogatšjih posestnikov v Vrhu. Sam je s teto Julko, ker mu je vseh šest otrok pobrala jetika. Pa še vedno gara in stiska, čeprav mu je že sedem križev. Mislim sem, da mu bomo dobrodošli. Saj me poznaš, kakšen sem, kadar primem za delo. In moja žena tudi ni nikdar igrala gospe. Tako sem menil, da bo stric vesel, ko dobi v hišo domače delovne roke, dočim se je doslej moral vedno jeziti s tujimi, ki so rajši odnašali, kot prinašali k hiši. A da si ga videl, ko smo prišli k njemu z bornimi ciličami v rokah, »Kar oberite me, do kosti me oberite, potem boste pa zdravi!«, je dejal. Najrajši bi se bil obrnil in šel v tuji svet. A kam? Dvanajst oči se je uprlo vame in zdelo se mi je, da vsako prosil le kruha in domače toplote. Požrl sem stricov očiček in ga prosil, prosil, ko nisem še nikdar v življenju nikogar prosil. Čuješ, ponosen Tonejc je moral skloniti glavo in prositi, prositi ne tujega človeka, temveč brata svojega lastnega očeta.« In spet je Tonejc zaplakal, njegove lepe in dobre oči pa je zalila rdečica.

»Pa vas je potem vendarle vzel k sebi,« sem pripomnil. Tonejc je nadaljeval: »Da, vzel, a kako! Nič ne rečem glede sebe. Na podstrešju je in v dobro smo si jo uredili. Huje je pa s hrano, ki nam jo oddeljuje, kakor je ni oddeljeval niti hlapcem in deklam. Z ženo morava gledati, kako najinim otrokom reže kruh stričeva dekla, reže v tankih koščkih, ko je kruha pri hiši toliko, da z njim redijo svinje. Najhujši so pa neprestani očitki, da smo samo za nadlego pri hiši, da bomo strica spravili na kant, da nima

nobene koristi od nas, da mu bodo otroci hišo podrli, da morda celo kradejo... O, to boli! In vendar delava z ženo od ranega jutra pozno v noč. Če bi delala tujcu tako, bi naju ne preplačal z denarjem. Tu pa ne velja ne delo, ne dobra volja, ne dobra beseda. Šel bi od hiše, a kam?«

Da, kam? je odmevalo tudi v meni. Kam sedaj na zimo? Ko sem gledal dobrega Tonejca tako skrušenega in vsega siromašnega pred seboj, sem moral sam zaihteti. Segel sem v žep in mu hotel pomagati z malenkostjo. On pa je odklonil: »Ne, nisem te prišel prositi,« je dejal. »Le položiti sem se ti hotel, ker si mlad in imaš še dobro srce. Vidiš te moje roke? Še so močne in mišičaste, da bi gore privzdigovale. S temi rokami hočem in tudi bom rešil svojo družino. Samo enega jim ne morem dati, tistega ozračja namreč, v katerem bi se čutili kot polnovredni ljudje, ki imajo pravico do ljubezni in obzirnosti.«

Vstal je Tonejc, mi krepko stisnil roko ter s počasnim korakom odšel iz sobe, kjer je za hip ogrel svoje razočarano srce, odšel je tja, kjer se bodo ponavljali nepravilni očitki, tja, kjer stričeva dekla njegovim otrokom reže tanke koščke kruha...

Jaz pa sem se naslonil na mizo in bilo mi je, da bi jokal, jokaj, in spet, da bi na vsa usta govoril o grehu, ki ga taki strici nakladajo na svoje duše in ki jim ne bo odpuščen.

Tako je bilo s poštenim Tonejcem. In takih Tonejcev je danes mnogo, polna jih je naša dežela. Ali jih tudi vi kaj poznate? In je morda največ takih, ki nimajo niti stričeve strehe.

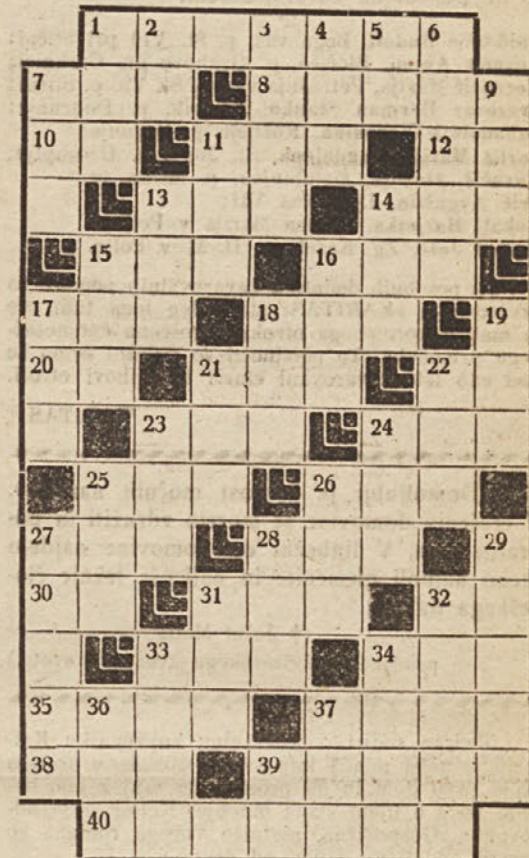
Sedaj, ko sem vam povedal Tonejčevo zgodbo, je prav, da povem še svojo prošnjo. Kajne, če pozimi potrka še tako zanikr vrbec na okno, vi mu nasujete drobtin in zrnja. Gospodar pazi, da mu je živina na toplem in da ne trpi pomanjkanja. Le za človeka, našega brata, le za sirotnega otroka brez doma ni pomoči. Pa mora biti pomoč! Če ne, bi se ne smeli imenovati ude slovenskega narodnega telesa in ne otroke božje. Vsi tedaj skrbimo letos svoje potrebe in dajmo, dajmo, kolikor in kar le moremo! Ti, ki ti mamica laško vsak dan in po večkrat na dan odreže debel kos kruha, pomisli na one, ki niti skorjice nimajo, in daj jim od svojega. Vsi vi, ki hodite toplo oblečeni in obuti po svetu, imejte usmiljenje z onimi, ki jih bo pozimi zeblo do kosti. Vi vsi, ki boste imeli prijetno zakurjene sobe, odstopite tople kot bratu in sestri, ki brez lastne krivde trpi! Dajte in se vam bo dalo. Če pa ne boste dajali, mora priti nad vas sodba.

A ni samo kos kruha in ni samo tople kot tisto, kar siromaku manjka. Še bolj kot tega je lačen dobre besede in ljubeče tolažbe. Sprejmite vse, ki trpijo, kot svoje prave brate in sestre in ne pustimo, da bi jim srca razjedal obup in malodušnost. To je moja prošnja, ki naj toplo odmeva v vaših nepokvarjenih dušah ter iz vas izžareva na vse odrasle.

Križanko bi nekateri radi imeli. Tu jo imate, kaj preprosta in lahka je. Mnogo veselja bom imel z vašimi rešitvami, če bodo pravilne. Pa tudi napadne rešitve sem vesel, samo da vidim, kako vam je »Mlada moč« pri srcu. Na delo tedaj in mnogo sreče pri reševanju!

Vodoravno: 1. Naš Odršenik. — 7. Namizno pogrinjalo. — 8. Kot led mrzel. — 10. Osebnik z imek. — 11. Zdravilo (druga beseda). — 12. Beseda, ki jo slišiš pri kvartanju. Enako se glasi italijanska beseda, ki pomeni kralja. — 13. Posoda za kopanje. Tudi posoda za kisló zelje. — 14. Glagol, ki pove, da mi je nekaj znano. — 15. Zito z belim zrnjem, ki pri nas ne uspeva. — 16. Domač iz nemščine povzet — izraz za kozlička. — 17. Prijeten za oko. — 18. Sredi obraza kraljuje. — 20. Predlog. — 21. Lastnost, ki jo dobi človek, ako se mu pamet zmeša. — 22. Medmet, ki ga porablamo za poganjanje konjev. — 23.

Nekaj, česar ni. — 24. Slovenski kmetijski stroj kovnjak, ki je svoj čas pisal zelo priljubljen članke v »Našo moč«. — 25. Zoper sedmo božjo zapoved greši. — 26. Največja nemška reka. — 27. Podolgovat otok v Jadranskem morju, južno od otoka Raba. — 28. Vbodljaj (n. pr. pri kačah). — 30. Osrednja stvar, okoli katere se lahko kaj vrti. — 31. V vinogradih raste. — 32. Oziralni zaimek. — 33. Vrsta zemlje. — 34. Drug izraz za skalo, skalnato ozemlje. — 35. Znan slovenski slikar. Beseda pa pomeni tudi vdolbino v zemljo. — 37. Dolga, a ozka stvar. — 38. Navaden števnik v ženskem spolu. — 39. Del telesa (na hrbtni strani). — 40. Del sveta.



Navpično: 1. Gora na Goriškem, pod katero leži rojstna vas S. Gregorčiča. — 2. V morje štrleči del celine. — 3. Kdor hodi po svežem snegu, jo pušča za seboj. — 4. Vrsta lahke atletike. — 5. Del žive celote. — 6. Konj sive barve. — 7. Drug izraz za znoj. — 9. Kakšen je tisti, ki mu manjka dar govora? — 11. Grda lastnost mnogih ljudi. — 13. Umetnik ga priključuje iz mrtvega kamna ali lesa. — 14. Otok v srednjem Jadranu. — 15. O njem pravi pregovor, da vzdržuje svet. — 16. Vzvišeni prostor v cerkvi. — 17. Drug izraz za gozd. — 18. Čas počitka. — 19. Veter ga dela. — 21. Krojaška potrebščina. — 22. Pripadnik divjega plemena, ki je nekaj bilo strah in groza Evrope. — 23. Brez obleke. — 24. Obrtnik. — 25. Poročevalski urad Sovjetske Rusije. — 26. Zver, Enako ime vzdevajo tudi čarobnemu krogu v vrtaškem svetu. — 27. Čim več ga kdo ima, tem več hrane lahko pridela. — 28. Duhovnik-mučenec, znan iz preganjanja kristjanov v Mehiki. — 29. Domač izraz za kokoš. — 31. Del sobe. — 32. Spodnji del svinjske gnjati. — 33. Posedujem. — 34. Velik slovenski mož, čigar truplo varujeta na pokopališču Sv. Križa v Ljubljani dva kamenita orjaka. — 36. Marijina mati. — 37. Začenja govoriti, po malem gori. — 39. Okrajšaj besedo primer!

Rešitve mi pošljite v zaprtih kuvertah, ki pa seveda morajo biti pravilno oznakovane, najkasneje do 30. novembra na naslov: Uredništvo »Naše moči«, Ljubljana, palača Vzemne zavarovalnice. Za štiri reševalce, ki bodo izžrebani, imam pripravljene štiri lepe knjige kot darilo.

Magični kvadrati, ki ste jih imeli rešiti v septembrski številki »Mlade moči«, so delali mnogim preglavice. Iz kupa rešitev sem komaj izluščil sledeče:

1. Košir Ludvik, učenec II. b razr. III. drž. moške gimnazije v Ljubljani, stanujoč v Novih Jaršah 70, p. Ljubljana-Mosta.



VESELI DOGODKI

V zadnjem času je »KARITAS« izplačala po 38 lir naslednjim novorojenčkom:

Znidaršič Rudolf, Boga vas, p. St. Vid pri Stični;
Kovačič Anton, Bločice, p. Grahovo pri Cerknici;
Korentič Marija, Petrušnja vas, p. St. Vid p. Stični;
Brezovar Herman Stanko, Bizovik, p. Dobrunje;
Suhadolnik Veronika, Kožljek, p. Begunje;
Barliž Marija Magdalena, St. Jurij, p. Grosuplje;
Kovačič Alojzija, Golobinjek, p. Mirna peč;
Brie Avgustin, Ljubljana VII;
Kokalj Marjetka, Devica Marija v Polju;
Hribar Jože, Zg. Kašelj, p. D. M. v Polju.

Po posebnih dodatnih zavarovalnih pogojih za zavarovanje »KARITAS« sta poleg tega tudi oče in mati novorojenega otroka oproščena enomesečnega prispevka. Te ugodnosti so deležni samo že nad eno leto zavarovani starši in njihovi otroci.

KARITAS

»Domoljubje je krepost močnih narodov. V češčenju domovine se morejo združiti in porabiti srca. V ljubezni do domovine najdejo utehno najbolj plemenite in najlepše težnje človeškega duha.«

(† Jožef Motta,
predsednik švicarskega zveznega sveta.)

Obzirna sodba. Švicarskemu književniku Kellerju je neka mlada književnica poslala v presojo svoje prvo delo in ga prosila, da vsaj z eno besedo pove o njem svoje mnenje. Keller ji je odgovoril: »Gospodična, platnice Vašega romana so preveč oddaljene druga od druge.«

Javna zahvala

Podpisana se prav lepo zahvaljujeva za izplačilo 38 lir ter oprostitev enomesečnega prispevka ob rojstvu najine hčerke Anice.

Zavarovanje »Karitas« vsakomur priporočava. To zahvalo objavite v »Naši moči«.

Žužemberk, 17. 9. 1941.

Perko Janez in Ana, s. r.

Želja. Prvi: »Rad bi imel toliko denarja, da bi mogel z njim kupiti pravega leva.« — Drugi: »Ej, čemu bi ti pa bil lev?« — Prvi: »Saj leva ne potrebujem, le denarja bi rad imel toliko!«

Na poti iz trgovine. Mož: »Pa si prepričana, da si vse kupila, kar si nameravala?« — Žena: »Seveda. Vse sem kupila. Čemu to sprašuješ?« — Mož: »Ostali sta mi namreč v žepu še 2 liri.«

Žena in hlače. Mož: »Vsaj gumb bi mi lahko pri hlačah prišla, ne pa da...« — Žena (ga prekine): »Saj veš, da se ne počutim dobro. Ali so ti morda hlače več kot žena?« — Mož: »Kakor se vzame. Brez žene lahko grem, kamor hočem, brez hlače pa ne.«

Trening. Uradnik Kobilica stoji pred zverinjakom in draži leva. Pride mimo njegov prijatelj in vpraša: »Kaj pa to počneš, Kobilica?« — Kobilica: »Veš, treniram za jutri, ko bom zaprosil ravnatelja za povišanje plače.«

2. Petrovec Janez, učenec ljudske šole, Briše, p. Polhov gradec.

3. Ile Helena, učenka I. razr. meščanske šole, Goriča vas, p. Ribnica na Dolenjskem.

4. Spes Darinka, dijakinja meščanske šole, Ljubljana.

Knjige dobite v kratkem.

Vsem mojim mladim prijateljem želim, da bi se v današnji »Mlado moč« prav posebno poglabili ter poleg svojih malih šolskih skrbi prevzeli tudi delno skrb za to, da bo našo domovino prežela resnična ljubezen do bližnjega.

S to željo vsem
najlepše pozdrave!

Br. Ivo.

Stari in mladi

V igrokazu »Stari in mladi« je postavil pesnik Ant. Medved na oder sliko borbe, ki se od nekaj vrši med starimi in mladimi, med starši in otroki. Igrokaz naj bi pokazal senčno stran te borbe in odvrčal ene kot druge od skrajnosti, katere vodijo v nesrečo. Pesnik se je s svojo igro dotaknil vprašanja, ki je tako staro kot človeška družba in ki se stalno pojavlja v najrazličnejših oblikah.

Že v družini nasprotstvo med starši in dorasajočimi otroki neredko dobi take oblike, da resno ogroža družinski mir in samo družinsko skupnost. Vzemimo očeta, ki se je dvignil iz malih razmer s trmasto doslednostjo, pridnostjo in energijo. Z vsem ponosom visi na svojem sinu in ničesar bolj ne želi, kot da bi sin imel iste dobre lastnosti in bi gradil dalje ono, kar je oče začel. Sin pa, ki je podedoval od očeta trmo in odpor, zasleduje svoje lastne cilje in se ne meni za očetova navodila in želje. In neizbežen spor je tu.

Da je toliko primerov žalostne razdvojenosti v družini, za to je treba deloma iskati globlji razlog v različnosti temperamentov starejših in mlajših ljudi. Mladina je vihar, strastna in ne trpi nobenih ovir v svojih stremeljenjih. Mladina se hitro navduši za neko stvar, pa prav tako strastno zasovraži. Za mladino je vse ali črno ali belo, dobro ali slabo, lepo ali grdo, za kakšne finejše razlike nima smisla. Mladina ne pazi na besede in pove svoje mnenje brez skrbi, ali bo s tem kdo užaljen ali ne. Drzno se loti dela in ne premišlja dolgo, kakšne bi bile lahko posledice.

Starejši rod pa se opira na svoje življenjsko izkustvo. On bi rad dal mladini del tega izkustva ter jo zato nanj opozarja. Mladina tega izkustva ne ceni, ona hoče vse na novo in iz sebe graditi. Starim, ki so v življenju doživeli sto in sto razočaranj in grdobij, je težko umljuditi idealizem mladine. Zato ga skušajo zavirati z umskimi razlogi in mnogokrat z zasmehom. To mladino razburja in budi v njej odpor napram starim. V mladem človeku živi močno teženje po samostojnosti. Nasproti temu hočejo starejši obdržati svojo avtoriteto ter se mnogokrat ne ustrašijo tudi manj primernih sredstev, samo da bi jih mladina ne prerasla.

V naši dobi povzroča razdvojenost med starimi in mladimi tudi sam razvoj družabnega sožitja, ki se je tako rekoč v dobi enega rodu tako temeljito izpremenil. V znanostih je človeštvo v zadnjih desetletjih tako napredovalo, da mnogo tega, kar so vedeli stari, nič več ne drži, ali je pa tako dopolnjeno, da starejši razvoju ne morejo več slediti. Pestro organizacijsko in športno življenje v naši dobi nudi mladini čisto drugačno življenjsko okolje, v kakršnem so bili starejši, ko so bili še mladi. Borbe za nove oblike družabnega sožitja so se v naši dobi zaostriale in mladina z navdušenjem sprejema nauke, o katerih se starejšim še sanjalo ni.

Seveda je pa pojem star ali mlad kaj raztegljiv. Ni ga mogoče omejiti z gotovim številom let ali z določenim družabnim položajem. So ljudje pozne starosti, ki z mladostnim naponom zasledujejo vsak pojav časa in z navdušenjem podpirajo vsako pametno novost. Da, ti, ki v svoji mladostnosti združujejo tudi veliko življenjsko izkušnjo, so lahko celo najbolj tvorni in v svojem teženju bolj neugnani kot mladi po letih. Kdo bi se tu ne domislil velikega nadškofa Jegliča, ki v njem leta niso mogla udušiti mladostnega mišljenja in hotenja! Okoli starčka Jegliča se je mladina čutila varno, ker je vedela, da on z njo sodoživlja vse njene notranje borbe in tudi vse krivice, ki jo zaradi njenih let zadevajo. Zelo pogost pa je tudi pojav, da mlad človek ne kaže nobene volje do razvoja in rasti, temveč nekako udobno počiva na pridobitvah starih in bi mu bilo najljubše, da bi se ves razvoj ustavil in bi ne bilo treba ni-

česar več misliti, ničesar drznega in nevarnega podvzemati, ničesar tvegati. To so mladi starci, siti življenja, preden so njega tezo spoznali, naveličani borbe, preden jih je življenje vanjo zapletlo. So to žalostne prikazni, od katerih nima narod in družba ničesar pričakovati in ki so najnevarnejša cokolja v prirodnosti rasti človeške družbe in njene dejavnosti.

Borba med starimi in mladimi je tedaj bolj borba duha in temperamenta kot borba starostnih razlik. Ali bo ta borba kdaj nehala, ali se bo vsaj ublažila? Gotovo nikdar ne bo nehala, ker izhaja iz samih zakonov prirodnega razvoja. Kakor v vsej prirodi staro odmira in vene ter mora nujno dajati prostor mlademu in novemu, tako bo tudi prihajajoči rod vedno odrival odhajajočega in skušal čimprej zasesti njegov položaj. Pri tem pride nujno do trenja.

Le to je vprašanje, če morajo biti ta trenja težka, voditi v spore in borbe, ki uničujejo velike sile, katere bi lahko, smotno uporabljane, človeški družbi drugače koristile. Gotovo je, da je vsaka prenapetost razmerij med starimi in mladimi neupravičena. Kljub vsej različnosti v mišljenju in hotenju sta si namreč starost in mladost v bistvu vendarle sorodni. Tudi starejšemu rodu ni bilo mehko postlano, tudi on se je boril in tvegati, svoji dobi primerno seveda. Mlajšemu rodu iste ali enake borbe niso prihranjene. Kar so starejši nesporno dognali, od tega mladina uživa in na tem mladina gradi. Zato je pravilno, da mladina mišljenje starejših spoštuje, pa čeprav bi se mu v vsem ne mogla pridružiti.

Ko je Bog izročil Mojzesu deset zapovedi, je v četrti izrečno zapovedal spoštovanje do očeta in matere. Po soglasni sodbi razlagalcev te zapovedi je Bog v svoji vsevednosti videl nasprotstva, ki bodo vedno nastajala med mladimi in starimi, ter velja zapoved spoštovanja ne le glede staršev, temveč glede starejših sploh. In prav gotovo je res, da je le po tej poti mogoče pomirjenje med ustaljenim in izkušenim starejšim ter med kipečim in v novo stremečim mlajšim rodom.

Odrezal se je. Matj (sinku, ki venomer sprašuje zdaj to zdaj ono): »Pusti me že enkrat s tem večnim vpraševanjem na miru! Veš, kako imenujemo tiste, ki kar naprej sprašujejo?« — Sinko: »Učitelje!«

Razlika. Mama nabije Janezka po znanem delu telesa. Kakor vse mame, tudi ta nato potolaži Janezka: »Kadar sem prisiljena te kaznovati, moraš vedeti, da mene bolj boli kot tebe!« — Janezek: »Že, že, a ne na istem kraju...«

Diplomatično pismo. Trgovec narekuje strojepiski pismo na stanovskega tovariša, s katerim ima poslovne zveze: »Gospod, morate vedeti, da je moja strojepiska ženska občutljivih živcev, zato ji ne morem narekovati tega, kar o vas mislim. Poleg tega sem tudi jaz človek reda in lepih navad. Ker vi niste ne eno ne drugo, vam ne bo težko uganiti, kako mislim o vas.«

Oprezno sporočilo. V smodnišnici se je dogodila nesreča, katere žrtev je bil nadzorni inženir. Ravnatelj pošlje k inženirjevi ženi uradnika, naj ji čim bolj oprezno sporoči, kaj se je zgodilo. Uradnik gre in nagovori inženirjevo ženo: »Dober dan, milostljiva. Moram vam sporočiti, da je vaš mož danes zjutraj stopil s prižgano pipo v skladišče...« — Žena: »Že vem, kaj mi mislite povedati. Moj mož je pač nediscipliniran človek, a ravnateljstvo po pravici strogo. Saj je moralo že toliko neopreznežev odpustiti. Tako seveda tudi sedaj ravnateljstvu ni preostalo drugega kot...« — »Pipa!« jo prekine uradnik.

Prof Etbin Bojc, Ljubljana:

Materin jezik bodi vam ključ

(Ob obletnici Slomškovega rojstva in njegove smrti.)

Dne 24. septembra je poteklo 79 let po Slomškovi smrti in 26. novembra praznujemo 141-letnico njegovega rojstva. Malo je med Slovenci tako pomembnih mož in tako izklesanih osebnosti, kakor je bil Slomšek, ki predstavlja veliko duhovno moč, iz katere narod črpa znova in znova. Človek je bil, naš človek, veliki sin slovenske matere, ki je vse svoje misli in vsa svoja dela posvetil narodu, ki se je že v rani mladosti nad vse skrbno pripravljala za poznejše življenjsko nesebično delo; Slovenec, ki se je zavedel svoje dediščine in svoje naloge v času in ki je mislil in delal za stoletje naprej. Z božjo pomočjo je vzel v roke plug in preoral ledino na polju naše duhovne kulture, zasadil na njem blage cvetke značajnosti, zavednosti, delavnosti in vernosti, ki so naš narod tako dvignile in oplemenitile, da nismo v tem pogledu zaostajali za drugimi. Asketski lik njegove osebnosti je bil močan dovolj, da je pred sto leti v našem narodu opravil osnovno izobraževalno in prosvetno delo, na katerem sloni vsa tista ponosita kultura, s katero se ponasamo in ki nam jo priznavajo i drugi narodi, ki nas po njej tudi upoštevajo. Slomšek je bil osnovni učitelj in vzgojitelj slovenskega naroda, kakor je bil Levstik osnovni učitelj in vzgojitelj naših pisateljev. Dal nam je z organizacijo Mohorjeve družbe v roke dobro knjigo, podaril jo je za mal denar vsakemu Slovincu in zadnji pastirici v roke, da smo se ob njej duhovno krepili in izobraževali.

Prav je torej, da se ga leto za letom spominimo, saj predstavlja Slomšek v naši kulturi steber-nosilec, ki bi brez njega razpadla v ruševine. Tudi v teh težkih časih, ki jih — kakor mnogi — preživljamo v tej vojni, v tem novem položaju, da, tudi v teh velikih preizkušnjah nam ima Slomšek še mnogokaj povedati. Saj je bil on tisti naš kulturni delavec, ki je moral opraviti najtežje, t. j. začeti, ki ni okleval, ampak se je kot vladika na lavantinskem prestolu boril za svoje »Drobtinice«, ki jih je delil narodu v času njegove brezpravnosti. V revolucionarnem letu 1848. je previdno krmaril in vneto, neprestano ustvarjal. Zlasti se je zavzel za vrednoto in čast materine besede, ki ji je hotel priboriti in ji tudi priboril tisto veljavo, ki ji gre po vsej pravici in božjih zakonih. Le prislunimo, kako je govoril in oznanjal:

»Podlaga vsakega naravnega naroda je spoštovanje narodnega jezika, brez katerega ostane vsak narod v zibeli svoje rasti. Zato pa vsak zdravo misleči človek pozdravlja razcvit našega jezika in narodne rasti z veliko radostjo.«

»Nismo narodnosti pijani in oslepljeni, ako terjamo pravico za svoj materin jezik, marveč živo prepričani, da je materin jezik za cela ljudstva kakor za posameznega človeka ravno to, ker je toplina raznim rastlinam. Vsako plemo rastlin le v tistem kraju dobro stori, kjer je pripravna toplina zanj...«

»Slovenščina, beseda mile matere naše, bodi nam ravno tako blaga in draga kakor zemlja matere, na kateri je naša zibela tekla. Beseda naše matere, gladko teče, kakor pohlevni potok, kateri zelenje in cvetje rosi, kratki in krepki so slovenski pregovori in pri-slovce, zlahkim jagodam v kiti govora podobni. Rodovitna je slovenščina v svojih oblikah kakor naše slovenske gorice. Le spoznati

si prizadevaj našo besedo, čedno olikano, in jo boš ljubil kakor svoje očesce« (»Drobtinice«, l. 1862, str. 58).

»Velik božji dar je naš materin jezik, s kojim hvalimo Stvarnika in govorimo o nešteti- tih čudežih božjih. Povej, ako moreš, število jasnih zvezdic na nebu in po njih preštej mi-



losti božje, katere zauživamo na tem svetu. Pa ne pozabimo, srečni otroci, da je beseda materina vseh dobrot največja dobrota, jasno gledalo vsakega ljudstva, mila dojka vsakega nauka in narodnega izobraženja. Dokler slovi beseda materina, se narod časti in oživlja. Kakor beseda materina umira, peša tudi naroda slava in moč: Kdor ljubi torej svoj narod, njemu so tudi dragi matere mili glasovi, oni so živci duševnega življenja.«

»Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo od svojih starih zadobili. Skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, katerega nam je Gospod nebes in zemlje izročil, da bi z njim barantali in veliko dobička storili. Kdor svoj materin jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje. Bog bo enkrat terjal in vsi zaničevalci svojega poštenega jezika bodo potisnjeni v vnanjo temo. Oj, ljubi, lepi, pošteni slovenski materin jezik, s katerim sem prvič klical svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja, v katerem so me moja mati učili spoznavati Boga, v katerem sem prvič častil svojega Stvarnika! Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto skrbeti po pameti, kolikor premorem; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure najrajši Boga hvaliti; v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence in želim, kakor hvaležni sin svoje ljube matere, da, kakor je moja prva beseda slovenska bila, tako naj bo slovenska tudi moja poslednja.«

Tako je sodil o materini besedi Slomšek, ki je položil temelje naši omiki in naši osnovni šoli ravno s poudarkom prvobitne vrednosti in važnosti, ki jo ima za človeka materina beseda.

Zato smo tudi mi dolžni, da se teh njegovih naukov držimo v vsakem času do poslednjega diha. Premislimo namreč tudi ob tej priliki, ko se znova spominjamo velikega slovenskega vladike Slomška, te njegove besede, pa bomo spoznali, da je v materini besedi največja stvarjalna moč slednjega človeka, slednjega, še tako majhnega naroda.

Naše nagrade

Septembrska križanka je bila očitno za mnoge trd oreh. Izredno mnogo rešitev je namreč moralo romati v koš. Pravilno so pa križanko rešili in bili za nagrade izžrebani sledeči:

1. Turšič Pavla, Ljubljana.
2. Zupančič Herman, Ljubljana.
3. Pernat Lija, Logatec.
4. Černila Anica, Ljubljana.
5. Rožnik Avgust, Melika.
6. Žirovnik Frančiška, Ljubljana.
7. Tručl Viktorija, Ljubljana.
8. Bernik Bogo, Ribnica.
9. Kretnar Ozvald, Kočevje.
10. Rozman Frančiška, Ljubljana.

Vsak izmed navedenih dobi do konca septembra v dar lepo slovensko knjigo.

Pravilna rešitev križanke je sledeča:

Vodoravno: 1. lev. — 4. narava. — 9. milost. — 14. Bog. — 17. omara. — 19. emir. — 20. amen. — 21. ariba. — 23. poroka. — 25. trg. — 26. čas. — 27. umoran. — 28. Anaklet. — 30. io. — 31. em. — 32. ona more. — 33. rana. — 33 a. oral. — 35. Odar. — 35 a. Anam. — 36. Ob. — 37. os. — 38. beloglav. — 47. tiskarna. — 55. Erinija. — 56. mi. — 57. to. — 58. gradual. — 59. rivali. — 60. kij. — 61. Elm. — 63. druidi. — 65. gare. — 66. nart. — 68. čar. — 69. Tarnov. — 70. Efiat. — 71. ati.

Navpično: 1. lopar. — 2. Emona. — 3. varan. — 4. Naklo. — 5. re. — 6. amt. — 7. viri. — 8. Argos. — 9. Maček. — 10. imam. — 11. les. — 12. on. — 13. Tamar. — 14. Biron. — 15. obara. — 16. ganem. — 18. roka. — 22. Roma. — 24. aer. — 27. Una. — 29. ta. — 32. od. — 34. lov. — 35. ost. — 38. berač. — 39. Erika. — 40. livar. — 41. Onan. — 42. gilet. — 43. lji. — 44. a. a. — 45. Kijev. — 46. Atene. — 48. Ig. — 49. srd. — 50. karat. — 51. A dur. — 52. ruina. — 53. nadut. — 54. alibi. — 56. Miro. — 57a. Olaf. — 60. kan. — 62. mri. — 65. gr. — 66a. ta.

»Veren človek ni manjvreden človek. Kdor ne zna misliti o sebi in o svojem smotru, je pohabljenec. Moja osebna izkušnja mi dokazuje, da je veren človek popoln človek.«

(† Jožef Motta, predsednik švicarskega zveznega sveta.)

Dosledno. Mož: »Jaz sem glava družine in lahko ukažem, kar me je volja.« — Žena: »Da, da, ti si glava. Jaz pa sem vrat in lahko obračam glavo, kamor je mene volja.«

Zadnji gumb. Mož: »Ženka, samo en gumb imam še na suknjiču.« — Žena: »To ni lepo. Odrgaj še tistega!«

Razlaga. Prva: »Veš, Drago mi je snoči dejal, da imam v obrazu naravnost klasične poteze. Kaj prav za prav pomeni beseda klasičen?« — Druga: »Klasičen pomeni nekaj silno silno starega.« — Prva nato seveda v jok.

Na planinah. Ona: »Če hočete postati moj mož, mi morate natrgati prej šopek planink tamle gori.« — On: »Veste kaj, gospodična, zdi se mi, da bi lahko prej postal vaš mož, če ne grem po planinke.«

Upravičen vzrok. Gospod: »Peterček, koliko je prav za prav tvoja sestra stara?« — Peterček: »Pet in dvajset let!« — Gospod: »Čudno! Meni je pa rekla, da jih ima samo dvajset.« — Peterček: »Že mogoče! To pride od tega, ker se je šele s petimi leti naučila šteti.«

Točen odgovor. Učitelj: »Kaj vidimo nad seboj, kadar sije sonce?« — Učenci: »Nebo!« — Učitelj: »Dobro! A kaj vidimo nad seboj, kadar dežuje?« — Učenci: »Dežnik!«

Voltaire. Slavni francoski pisatelj in modrijan Voltaire je sedel nekoč v družbi, v kateri so se vsi živahno udeleževali razgovora. Le eden izmed navzočih je vztrajno molčal. Voltaire mu zakliče: »Prijatelj, če zaradi svoje modrosti molčiš, prav; če pa molčiš zaradi svoje neumnosti, imaš dvakrat prav!«

Walter Scott in berač. Walter Scott sreča berača. Scott nima pri sebi drobiža, pa da beraču cel šiling, rekoč: »Tu imaš šiling, a glej, da mi polovico vrneš, kadar me spet srečaš!« — Berač: »Bog vas blagoslovi, dobri gospod, in tako dolgo življenje naj vam da, da se bom vrnil in vam dal polovico tega šilinga.«

Pravimo — prej dolžnosti, potem pravice.

(Mussolini)

Škot in pismo. Škot piše prijatelju pismo in konča takole: »Oprosti, da ti pošiljam to pismo brez znamke. Ko je bilo pismo že v poštnem nabiralniku, sem se spomnil, da sem pozabil na znamko.«

Ima že skušnjo. Mož (ženi, ki se že dolgo časa muči, da bi naučila psička raznih umetnij in reda): »Pusti ga že vendar! Saj vidiš, da je ves trud zaman!« — Ona: »Vse je le stvar potrpljenja. Tudi s teboj sem se morala dolgo časa truditi!«

Goethe in njegov sluga. Goethejev sluga ukra-de gospodarju ribo, jo skrije pod suknjič in se napoti, da bi jo odnesel v mesto svoji izvoljenki. Goethe je opazil, kako slugi maha izpod suknjiča ribji rep, in je mirno rekel: »Ukazujem ti, da vzameš drugič krajšo ribo ali pa daljši suknjič!«

Vedno v svojem poklicu. Oče (ki je trgovec) vpraša iz šole prišedšega sinčka: »Kaj ste se pa danes lepega učili, Matko?« — Matko: »Gospod učitelj nam je razlagal, kaj so vokali (samoglasniki) in konzonanti (soglasniki).« — Oče: »Ti si mi tepeel! Saj se ne reče vokali in konzonanti, temveč lokali in konzumenti!«

Zahvala

Podpisana Plečko Amalija, Ljubljana, Rožičeva št. 31, se iskreno zahvaljujem Vzajemni zavarovalnici, oddelku KARRITAS, Ljubljana, ki mi je izplačala dvojno zavarovalno vsoto po mojem umrlem možu Antonu, ki je dne 14. julija 1941 padel s tramvaja in se pri tem smrtno ponesrečil. Obenem vsakomur prav toplo priporočam to domačo slovensko zavarovalnico.

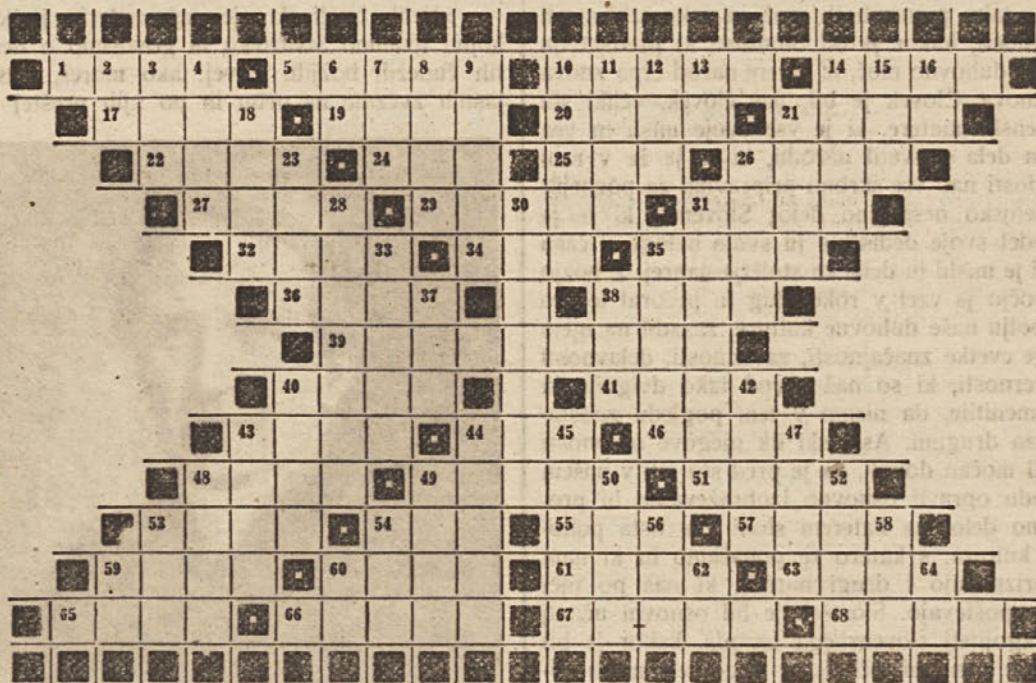
Ljubljana, 17. septembra 1941.

Plečko Amalija, s. r.

Dober (?) mož. »Moja žena ves dan stoka, češ da jo boli želodec.« — »Ali si kaj ukrenil proti temu?« — »Da, z vato sem si zamašil ušesa.«

Zadnja beseda. Sinko: »Očka, celo križanko sem že rešil, le zadnja beseda mi še manjka. Prosim te, povej mi jo!« — Očka: »Obrni se na mamo. Zadnjo besedo ima vedno ona.«

Odlično priporočilo. Gost: »Ali kopeli v vašem kopališču res tako zelo pomagajo?« — Zdraviliški zdravnik: »Pa še kako! Pred tednom so nam prinesli nekega bolnika na nosilnici, ker ni mogel hoditi, včeraj jo je pa že peš potrisal, ne da bi plačal račun.«



Vodoravno: 1. Gospodinska priprava za čiščenje moke. — 5. Samostojna država na srednji Himalaji, v katero razen angleškega vladnega zastopnika noben belec nima vstopa. Glavno mesto je Katmandu. — 10. Zvočen izraz priznanja, n. pr. v gledališču. — 14. Kadilna priprava; tudi naprava pri sodu. — 17. Prislov. — 19. Največja država na svetu, ki je že več let v vojni. — 20. Zanka za lov divjih živali; spomni se na zgodbe z divjega zapada! — 21. Glavno mesto Letonije. — 22. V sivi davni (med 2100 in 1100 pr. Kr. r.) glavno mesto Egipta, tako veliko, da so ga imenovali mesto s sto vrati. Enako ime je no-silo mesto v stari srednji Grčiji. Spomni se na bajeslovne kralja Edipa! — 24. Otok v severnem Jadranskem morju; na otoku je istoimensko mesto z znanim okrevališčem. — 25. Majhna lesena stavba, navadno po vrtovih. — 26. Rimski cesar, ki je po požigu Rima kruto preganjal kristjane. — 27. Ime protestantskega škofa s sedežem v Zagrebu. Se glasi enako, kot pravoslavni nazivajo svoje duhovnike. — 29. Vzhodno predmestje Ljubljane. — 31. Največji nemški pesnik, rojen 1749 v Frankfurtu na Maini, umrl 1832 v Weimarju. Zapiši ga, kakor izgovarjaš. — 32. Staroslavno glasbeno orodje, danes le še simbol za glasbo. Enako se pa imenuje tudi enota sedanje naše denarne valute. — 34. Koroško slovenski vzklík, ki pomeni »dobro«. — 35. Vas pri Celju. Imenujemo pa tako tudi tekočo snov, ki jo bruhajo ognjeniki. — 36. Preprič z dejanskim spopadom. — 38. Orodje iz trdega jekla, narekano, služi za obdelavo kovin. — 39. Pokrajina v vzhodnem delu Slovenije. — 40. Domač izraz za konja rjave barve. — 41. Uležna mera. — 43. Kemični element. V zadnjih letih je postalo moderno, da imamo kljuko, jedilno orodje i. p. prevlečeno z njega zlitino. — 44. Domač izraz za bližnjega sorodnika. — 46. Na Goriškem običajen izraz za duhovnika. — 48. Morske ožine v zahodnem delu Vzhodnega morja. — 49. Stojčča umazana voda. — 51. Prislov; tudi ime kralja, ki je vladal v davni Slovenom. — 53. Divjačina, podobna jelenom, le da je manjša. (Množ.) — 54. Kratica za oznako banke, ki je urejala kmečke dolgove pri nas. — 55. Slovesna pesnitev, brez rim. — 57. Prometno sredstvo preko rek. Izraz dobiš tudi, če besedi pod vodoravno 29. odbiješ zadnjo črko. — 59. Predstojnik samostana. — 60. Južnoameriška republika ob Tišem oceanu. — 61. Kratica za tujo besedo, ki pomeni toliko kot »ziroma«. — 63. Osiljen lesen bat. — 65. Poldragi kamen, ki se dobi v raznih barvah. — 66. Tolčen, udarjam tako, da nastane zvok. — 67. Enodnevn zaslužek. — 68. Besedna slika kakega predmeta ali dogodka.

Navpično: 1. s. — 2. Predlog. — 3. Nevaren tuji lastnini. — 4. Sveženj slame. — 5. N. — 6. Iz nemščine privzeta beseda za »vokal«. — 7. Pesniška beseda za gostijo. — 8. Cesarstvo v Vzhodni Indiji, pod francoskim varštvom. — 9. Večji in lepši je od gosi in ga goje na ribnikih ter jezerih le bolj zaradi okrasa. — 10. Rimski bog podzemlja. — 11. Lesene letve, iz katerih je n. pr. sestavljena vrtna ograja. — 12. Nadležna žuželka. — 13. Oblika pomožnega glagola biti. — 14. Krompirjeva jed. — 15. Stari izraz za »jarem«. — 16. Veznik. — 18. Starogrški denar. Izraz uporabljamo še danes, kadar hočemo povedati, da smo dali svoj prispevek v denarju. — 21. Veliko rešeto. — 23. Grška pokrajina ob Jonskem morju. — 26. Reka, ob kateri leži Leningrad. Pri teka iz jezera Ladoga in se izliva v Finski zaliv. — 28. Gozdna rastlina, katere semenu se v vrazarstvu pripisujejo velike moči. — 30. Doživljajo po lastni krivdi, pa mnogokrat tudi po krivdi hudobnih ljudi, ki ti vzamejo dober glas. — 31. Rimski zdravnik iz 2. stol. p. Kr. r. Vpliv njegove zdravniške vede je vse tja v srednji vek bil zelo velik. — 33. Slovenski priimek, izvirajoč iz imena Abraham, domač bolj na Goriškem. — 35. Glavno mesto francoske pokrajine Rhone, ležeče ob so-točju Rhone in Saone. Zapiši tako, kakor v slovenskimi izgovorili! — 37. Noetov sin in praoče Semitov. — 38. Namizno pregrinjalo. — 40. Prislov, ki ga uporabljajo v Slov. goricah namesto besede »prej«; po tem prislovu so prebivalci celo dobili svoje ime. — 42. Isto kot pod navpično 8. — 43. Grofija na južnovzhodnem delu britanskega polotoka z glavnim mestom Maidstone. — 44. Knjiga, v katero lepimo slike. — 45. Izraz za so-zvočje v glasbi. — 47. Močnata jed, navadno okrog-le oblike. — 48. Bližnji sorodnik. — 49. Žensko krstno ime, izvedenka iz Marije. — 50. Velika an-gleška utrjena luka na izhodu Rdečega v Indijsko morje. — 52. Glavno mesto Norveške, do 1. 1924 imenovano Kristijanija. — 53. Mesto v belgijski pokrajini Lüttich. Znano zdravilišče, v katerem so se 1. 1920 povidla pogajanja med Antanto in Nem-čijo zaradi razorožitve in reparacij. — 54. Obrtnik. — 56. Igralne karte. — 58. Eden izmed pe-terih čutov. — 59. Medmet. — 60. Predlog. Tudi gornjeitalijanska velika reka. — 62. Kratica, ki jo napišemo v začetku naslova namesto določnejših izrazov spoštovanja. — 64. Nikalnica. — 65. a. — 66. p.

Zlogovnico prerišite na drug papir in ne reži-te je iz časopisa! Pravilne rešitve sprejema uredniš-stvo »Naše moči«, Ljubljana, palača Vzajemne za-varovalnice, do 30. novembra 1941. Za 10 pravil-nih in za nagrade izžrebanih rešitev bomo reše-valcem poslali v dar po eno lepo slovensko knjigo.

M. Podbreška:

Iz dnevnika zavarovalnega zastopnika

(Nadaljevanje.)

»Kaj ti si zastopnik?« sta se začudila mož in žena.

»Seveda, ... in zato sem prišel k vam. Vam in še mnogim drugim vaščanom bi rad odvzel skrb za bodočnost. Ne bo se vam treba bati strele, ne pijanca, ki neprevidno vrže cigaretni ogorak v stran, ne potepuha, ki vam zažge steljo v šupi iz masčevalnosti, ker ste mu dali slab dar. Po požaru, ki vas ga Bog obvaruj, bi vam zrastle nova hiša in vi bi ostali vkljub temu brez dolgov. Petdeset litrov vina manj si pridržite za dom, pa imate ta denar skupaj. Jaz mislim, da bi kar zavarovali.«

»Kdo je pa že zavaroval v vasi?«
»Zdaj še nihče,« sem nekam klavrno odvrnil.
»Pri nikomur še nisem bil.«

»A tako?« Zanimanje v njem je pri tisti priči splahnilo. »Hm, Janez, pa stopi še malo po drugih hišah. Kadar jih boš že nekaj pridobil, pa pridí k meni in morda se bova pomenila. Samo malo bolj mi boš moral razložiti to stvar. Pa dosti sreče in z bogom!«

Ker so me tako odslavili, sem šel. Začetek ni kdo ve kaj obetal. Več kot eno uro sem se zastonj prerekal. Toda tega bom že še pregovoril, prav gotovo ga bom. Janez, le pogum!

Pridem v sosednjo hišo. Tam sem kar brez dolgega prerekanja začel:

»Zaradi zavarovanja sem prišel. Zastopam našo domačo Vzajemno zavarovalnico in bi rad videl, da bi se tudi vi zavarovali.«

»Glej ga no, kaj si zavarovalni zastopnik?«

»Seveda,« pritrđim ponosno.

»Kdo bi si mislil,« je menil gospodar in me zasmehljivo ogledoval. »Raje bi ti dal kake hlače v delo. To je bolj pošten zaslužek kot pa takole ljudi slepariti.«

»Kdo slepari?« Jezilo me je, vendar sem potrpeč. »S tem, da se zavarujete, storite sebi največjo dobroto.«

»Ohe, fantič, le počasi. Saj poznam tisto Vzajemno v Ljubljani. Malo takih palač je v mestu. Pa še pravijo, da ima za Stadionom celo vrsto vil. Za čigav denar so to zgradili? Za kmetске žulje, kakopak. In zdaj me nagovarjaš, naj jim še jaz vržem tja težko prigarani denar! Ne in spet ne! Kaj bi dajal takim, ki imajo že itak preveč!«

»Oče, molite se. Saj denarja ne podarite kar tako. Za tisto malo vsoto, ki jo letno plačujete, vam zavarovalnica izplača v primeru požara neprimerno večji znesek. Na tisoče in tisoče jih je, ki se morajo samo zavarovalnici zahvaliti, da niso po požaru postali berači. — In očitke delate zaradi palače in vil. Glejte, oče, to je najboljši dokaz, kako vestno ravna Vzajemna z denarjem, ki ji ga zavarovanci zaupajo. Ta zavod ni zapleten v špekulacije in vse gradi na trdni in solidni podlagi. Koliko zavarovalnic je že ogoljufalo zavarovance! Plačevali so in plačevali, nazadnje je šla pa zavarovalnica v nič in ves denar je bil izgubljen. Tu pa je denar varno in obenem zelo koristno za narodno gospodarstvo naložen. Kadar gledate palačo Vzajemne, si lahko mislite: Del te palače je tudi moj. Ali ni to lepa zavest?«

Tako in podobno sem mu razlagal, toda občestni kamen bi bil prej prepričal in pregovoril. Možakar ni dal k sebi. Nekako posmehljivo me je gledal, kakor bi hotel reči: »Le kar pojdi! Saj se poznamo!« Ko sem sprevidel, da nič ne opravi, sem se jezen in žalosten napotil dalje.

Stopim k Janežu, premožnemu kmetu. Največjo hišo ima v vasi in pametno gospodari. Tudi tu smo kmalu prišli do razgovora o zavarovalstvu.

»Ha, ha,« se je zasmejal gospodar. »Jaz imam poslopja zavarovana pri imenitni inozemski zavarovalnici. Veš, tem domačim zavodom ne zaupam. Tu ni nikakega kritja. Moja zavarovalnica pa ima denar za hrbtno, denar, fantič.«

Moj Bog, kako različni misli so ljudje. Onemu je bil domači zavod prebogati, temu je preveč! Vendar sem mu oporekal:

»Ali ste pa tudi prepričani, da ima tista zavarovalnica, ki ji tako slepo zaupate, res toliko denarja? Centrala je v inozemstvu in kaj vi veste, kako je tam.«

»O tem ni treba razmišljati. Vsako leto sem v Ljubljani v podružnici, kamor hodim plačevati premijo. Tam so gospodje, gospodje, ti rečem. In

kako prijazni! Ni jih sram, prijazno govoriti s kmečkim človekom. Pri meni s tem ne boš nič opravil, pa amen. Sicer mi pa tudi pogodba šele čez dve leti poteče.«

Torej tudi tu nič! Jezno sem stisnil pesti, ko sem prišel ven. Kakšni ljudje so v naši vasi. Škoda, da imam take rojake! Nihče ne misli niti za ped predse. Toda jaz vas bom že spravil k pameti, kakor gotovo mi je ime Janez! Pestil vas bom in obdeloval, da bo veselje. Nekoč mi boste še hvaležni za to! Vendar, za ta dan me je minulo veselje, da bi še naprej požiral neslane šale in gledal posmehljive obraze. Še k župniku bom stopil. Moder mož so, pa mi bodo morda znali dati pravo besedo.

Gospod župnik so mi prišli naproti in me prav prijazno nagovorili:

»No, kako je, Janez, kako? Koliko novih članov si že pridobil naši Vzajemni?«

»Nobenega, gospod župnik, nobenega.«

»Nobenega?« Župnik so se nasmehnili. »Sedi no, Janez, in mi pripoveduj, kako je bilo.«

Povedal sem gospodu vse tako, kakor sem tukaj zapisal, morda še nekaj več. Pritožil sem se zaradi trdovratnosti vaščanov, gospod pa so se dobrohotno smehljali.

»Po starem mislijo, pa jim tega ne smeš zameriti. To jim je novotarija in ne bodo se je takoj privadili. Vendar ne izgubi poguma. Vsaka beseda, ki jo rečeš v prid domačemu zavarovalstvu, je kakor seme, posejano v zemljo. Gotovo bo vzklilo in obrodilo sad. Boljši ali slabši sad, prej ali pozneje, kakršna je pač zemlja: mehka ali skalnata. Rodilo pa bo, le verjemi, Janez.«

Gospodove besede so me kar potolažile, vendar sem še malo godrnjal:

»Toda kdaj, gospod župnik, kdaj? Videti je, da še dolgo ne bo uspeha mojemu delu.«

»Čim bolj počasi, tem bolj varno. Lej ga, kako si se zaletel! Kar prvi dan bi rad vso vas zavaroval. To ne gre tako hitro. Navadi se potrpljenja in enakomernega, vztrajnega dela. Danes si obletel pol vasi in zdaj mesec dni ne pojdeš nikamor. Enakomerno in vztrajno! Vedno delaj za svojo stvar. Vsako, tudi najmanjšo priliko izrabi v svoj namen. Uspeh se bo kmalu pokazal. — Da pa ne boš obupal, ti bom jaz prikočil na pomoč. Novi župnijski hlev mi boš zavaroval, pa tudi za cerkev je treba zvišati zavarovalno vsoto.«

Kako sem bil hvaležen dobremu gospodu župniku! On mi je torej prvi pomagal iz zadrege. Ne prvič! Napravila sva vse, kakor je treba, in veselega srca sem se poslavljaj. Pri odhodu so mi še gospod posebno poudarili:

»Le ne pozabi, kar sem ti rekel: počasi in gotovo! Tudi orglati se nisi naučil kar v enem dnevu, ampak si potreboval nekaj let za to.«

Oh, saj res! Sem mislil spotoma. Tudi tu je bilo treba potrpljenja, velikega potrpljenja. Bom pa še zdaj potrpeč. Šlo bo, mora iti!

Pogumno sem stisnil roki in kar slišal sem, kako mi koraki enakomerno pojo: Uspelo bo, uspelo bo ... Začutil sem novo moč in veliko vero vase.

Danes popoldne sem bil v Vrbju pri Bregarjevih. Napotil sem se tja, da bi Micko obvestil glede pevske vaje. Navadno sem ji to sporočil po kakem šolarju, danes sem šel pa sam. Skoraj se bojim, da je bila za tem skrita želja, da bi videl Micko in nekaj besed spregovoril z njo. Pa ne le to. Imel sem namen malo potipati starega Bregarja. Možak je eden tistih redkih, ki so že zavarovani. Je pa zelo nizko zavarovan in če bi mu pogorelo, česar ga pa Bog obvaruj, bi zavarovalnina pokrila le majhen del škode. Poskusil ga bom pregovoriti, da bi zavarovalno vsoto zvišal. Precej trdovraten je možak, pa morda bo le uspelo. — Tako sem premišljal, ko sem se bližal Bregarjevi domačiji in že od daleč spoznal Micko, ki je natakala vodo na koritu.

»Dober dan, Micka!«

»Bog daj! Kaj pa ti, da prideš sredi popoldneva?«

Malo nerodno mi je bilo. Na, zdaj me bo imela še za lenuha! Komaj sem izdaval iz sebe:

»Povedat sem prišel, da bo jutri pevska vaja.«

»Jutri?«

»Da. Nekaj novih pesmi se bomo naučili.«

»Aha. — Pa si kar sam prišel povedat?«

»No veš, v vasi sem imel še druge opravke,« sem se izgovarjal, srečen, da mi je to prišlo na misel. »Pa sem še k vam stopil, ko sem bil že tako blizu.«

»A, tako.« Šele zdaj ji je poradni smeh ugasnil na ustnicah. Kar bolj samozavestnega sem se počutil in sem možato vprašal:

»Ali so oče doma? Z njimi bi rad nekaj govoril?«

»Z očetom? V hiši so.«

Vzdignila je vedro vode in jaz sem šel za njo v hišo. Kar dobro se mi je zdelo, da ni vedela, da sem prišel tudi zaradi nje same. In vendar bi ji bil tako rad povedal! Toda mislil sem si: Počakaj, pregodaj je še! Zato se nisem za Micko nič več menil in sem šel v hišo.

Očeta sem našel sredi sobe, ko je popravljaj orodje.

»Delate, oče, delate,« sem ga nagovoril.

»Eh, treba je.«

Sedel sem na klop. Vsa ona samozavest, ki sem jo čutil pred vrati, je izplahnela v nič. Le kje in kako bi začel? Lovil sem besede, govoril o tem in onem, pa mi nič pravega ni padlo na um. Ko sva tako sedela in sedela, se je očetu čudno zazdelo, pa me je naravnost vprašal:

»Kako pa, da si danes k nam prišel? Zdi se mi, da imaš nekaj posebnega za bregom. Nemara se hočeš ženiti, pa želiš, da bi šel snubit zate. Ej, ne bi bilo prvič! Precej nevest sem že pregovoril in nekatere mi niso kar nič hvaležne.«

»Ne ženim se, oče,« sem olajšano rekel. »Za radi zavarovanja sem prišel.«

»Aha. Sem že slišal, da pregovarjaš gospodarje pri fari naj pristopijo. Jaz sem pa že zavarovan.«

Za koliko pa, oče?«

»Petnajst tisoč.«

»Samo petnajst tisoč? Mislim sem, da ste že več. Če bi vam pogorelo, bi si za ta denar še svinjakov takih, kot jih imate zdaj, ne mogli postaviti.«

»Eh, kdo je rekel, da mi bo pogorelo?«

»In kdo vam jamči, da vam ne bo?«

»V božjih rokah smo.«

»Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal. — Glejte, oče Bregar, nimate prav, da ste tako nizko zavarovani. Najlepšo hišo imate daleč naokoli, gospodarska poslopja, poljedelske stroje. Pomislite, kakšna škoda bi bila, če bi se nenadoma vse spremenilo v razvaline! Ne gre mi v glavo, kako more tako napreden gospodar kot vi zanemariti zavarovanje!«

»Saj drugi celo nič niso zavarovani.«

»Niso bili, morate reči. Zdaj se jim že odpirajo oči in kmalu bo vsaka hiša imela polico Vzajemne.«

»Včasih sem že tudi sam mislil, da bi moral res zavarovalnino zvišati. Ko bi le te presnete premije ne bilo treba plačevati! Za to mi gre pa res denar nerad iz rok.«

»Toda prav ta denar, oče, je najbolje naložen.«

»Eh no, saj ne rečem. Nekaj bi že zvišal.«

»Pa kar dajva, oče. Vedel sem, da ste pameten mož. Potrebne papirje imam že s seboj.«

»Tako zdaj? Saj se ne mudi tako!«

»Čim prej, tem bolje,« sem mu prigovarjal, da se je vdal. Stopila sva okrog hiše. Trdo je šlo, zelo trdo. Karkoli sem hotel zvišati, vse se mu je zdelo preveč. »Joj, koliko bom pa moral plačevati!« je tožil in vzdihoval venomer. Z največjo težavo sem ga pregovoril, da je zavaroval za 80 tisoč poslopja, ki so bila med brati vredna 150 tisočakov!

Prav za prav nisem nič kaj zadovoljen. Ne gre mi tako, kot sem si zamišljal. Ljudje so trmoglavji, da se Bog usmili. Ne vem, kdaj bom videl uspeh svojega dela.

Še nekaj. Mislim, da sem se Micki imeniten zdel, ko sem z aktovko in papirji v roki korakal z očetom okrog hiše. Opazil sem, da me je nekako spoštljivo gledala. Zato nočem obupati. Le pogum, fant, saj bo šlo!

(Dalje sledi.)

Kaj je višek ironije? To, če si dežnikar med delom prepeva: »Sijaj, sijaj, sončece...«

Tristan Bernard in njegov bratranec. Tristan Bernard razkazuje svojemu bratranecu neko umetniško razstavo. Ko prideta do kipa, ki je bil brez glave, nog in rok, vpraša bratranec: »Kaj pa naj bo to?« — Tristan mirno odgovori: »Diplomacijale«

Pogovor na trgu. Barba: »Kako je kaj, Liza? Sedaj si spet poročena. Kako pa je ta tvoj drugi mož?« — Liza: »Čisto dober človek je. Le zaradi brane je siten. Moj prvi mož — Bog mu daj dobro — on je snedel vse, kar koli sem mu skuhala.« — Barba: »Zato je pa tudi umrl.«

MEŠETARJI

Povest iz notranjskih hribov. Spisal Ivan Campa.

(Nadaljevanje iz 9. štev.)

Ko je šla neko nedeljo Volčjanovka od maše, jo je dohitela na županovem mostu stara Korenovka iz Nove vasi.

»Bog daj!« jo je obgovorila. »Tebe pa že dolgo nisem videla. Kaj kaj počneš?«

»I, tako, lej, pehamo in mučimo se iz dneva v dan, pa za kruh se borimo. Če ima človek dosti otrok in malo zemlje, mora biti kakor ura, če hoče, da jih preživi.«

»Saj, saj! Posebno če so še majhni. Pa saj zdaj že po malem odrasčajo in bo vsako leto laže. Zdaj ste eno že odpravili od hiše, drugi bodo pa še prišli na vrsto. Saj se Marjetka kar dobro vede, kakor se sliši. Saj, saj, če je človek dobro vzgojen, se povsod obnese, pa naj pride tja kot hoče.«

Tako je hitela Korenovka in Volčjanovki se je zdelo čudno, kako to, da jo obgovarja ženska, ki jo, skoraj bi rekla, komaj pozna. Kar nekam neprijetno ji je bilo, ko je morala stopati ob tej ženski. Ona je kar šumela v svili, ki se je iz rdečega spreminjala v zelenkasto, Volčjanovka pa je imela nerodne čevlje, ki so bili nakovani z velikimi žebli in so se krivili v stopalu kakor smučke. Njena obleka je bila vsa ponošena, čeprav jo je skrbno varovala in jo je oblekla samo ob največjih praznikih. Sama ni vedela, kaj naj še govori. V zadregi se je ozirala po polju in gledala, kako je jutranje sonce pilo redke megle po polju, kjer je bilo videti zorane njive in zapuščena strnišča. Gozdovi so se žarili v vseh barvah, vendar je bilo videti, da se listje že na debelo obleta, zakaj umazano rjava barva je silila vse bolj na dan.

»Ne vem, menda nisi bila še nikoli pri nas, kaj ko bi stopila pogledat, kako lepo smo popravili hišo! Pa malo kave ti nemara tudi ne bi škodovalo.«

Volčjanovka je bila še bolj presenečena in branila se je na vse pretege, češ da mora hitro domov, ker mora skuhati še zajtrk in pospraviti po hiši.

Saj so vendar tudi drugi pri hiši. Si bodo že pomagali! Tistih pet minut, ki jih boš zamudila, ni noben greh! Res, to pa ono bi se rada zmenila s teboj pa imam tako redkokdaj priliko, da te vidim. Le stopi no, kaj bi se branila!

Prišli sta že do beč sredi vasi, kjer so nekateri zapozneli ljudje še napajali živino, ki je mukala, ko se je srečala z živalmi iz drugega hleva. Kar vedela ni Volčjanovka, kdaj je zavila s Korenovko z glavne ceste v kot, kjer je bila Korenova ponosna hiša.

Ko je stopila čez prag, se je kar začudila, ko se je znašla v svetli in lepo pobeljeni veži.

»No, le v kuhinjo stopiva,« jo je povabila Korenovka. »Saj moških menda še ni doma in se bova v miru lahko kaj pogovorili.«

Odprla je pečnico pri štedilniku, ki se je kar svetil, tako je bil lepo osnažen, in Volčjanovki je zadišalo po kavi, ki je že toliko časa ni pila. Res jo je prijetno pošegetalo v nosu. Opazovala je svojo tovarišico iz šolskih let, kako se je ročno vrtela okrog ličnega štedilnika in kar zavidala ji je, ko se je spomnila, da se bo morala ona vse življenje truditi okrog zakajenega ognjišča, kjer pozimi piha od vseh strani.

Ko je postavila gospodinja na mizo dve veliki skodelici kave, na kateri je bilo za prst na debelo smetane, in poiskala v omari še zajeten hlebec belga kruha, je sedla poleg Volčjanovke in ji začela na dolgo in široko razlagati, kako nepriljavno je bilo prej, ko hiša še ni bila popravljena.

»Veš, saj zdaj tudi še ne bi, pa je fant kar silil toliko časa, da smo se res odločili. Za naju dva s starim bi bilo kar dobro. Mladi so pa taki, da hočejo imeti vse tako, kakor drugje vidijo. Kar sram jih je, ko ni še doma vse lepo in pobeljeno. No, saj je navsezadnje le res, prej sem mislila: ravno tako se skuha na ognjišču ali v peči kakor na štedilniku, zdaj pa le vidim, da je štedilnik precej vreden. Kar vse laže je, veš, vse ti prej zavre in tudi posoda se tako ne zakadi, pa drv se manj porabi.«

»Saj, saj,« je pritrdjevala Volčjanovka, ko je na glas srebala toplo kavo in si ni upala nadro-

biti kruha vanjo, ker je mislila, da so pri Korenovih kar bolj gosposki, odkar imajo tako lepo hišo. Počasi je lomila kose od krajca in jih premišljeno nosila v usta, po vsakem požirku pa je šla z desnico pod nos in se potem počasi obrisala po ustnicah, kakor bi hotela kaj prijeti.

»Veš, tako se mi zdi,« je Korenka zašepetala in se sklonila prav do tovarišice, »da je fant začel misliti na ženitev.«

»Ali se je začudila Volčjanovka.«

»Res, res! No saj ne bi nič rekla,« je nadaljevala ona, »samo malo mlad je še. Po drugi strani je pa spet tako: midva z očetom sva pristarala, dela je pa vedno več pri hiši. Če ti po pravici povem, sem se že kar naveličala dela po kuhinji in se mi ne bi prav nič zdelo za malo, če bi morala odstopiti mesto kakšni mlajši od sebe.«

»Saj je, človek se res naveliča. Pa kaj češ, če ni drugače, se pa mora vleči, kakor se more. Viš, tebi je lahko, pri nas pa sam Bog vedi, kdaj bom lahko rekla kaj takega.«

»Kaj se ti mara!« jo je zavrnila druga. »Tebi bodo hčere porasle, pa te bodo nadomestile.«

»Kajpak, kar misli si! Saj vem, kako bo. V službe bodo morale, da nas bo prej ko prej manj pri hiši, ko je tako huda za denar.«

»Tisto je že res! Pa zmeraj ne bo tako. Saj se bodo časi kaj spremenili,« je tolažila Korenka in komaj čakala, da bi pogovor spet obrnila v drugo smer. Spet je začela pripovedovati šepetaje: »Veš, tako se mi zdi, da je fant že kar izbral žensko, ki bo gospodinjala pod našo streho.«

»Tako?« se je druga spet začudila in postala radovedna. »Je pa gotovo poiskal v kakšni premožni hiši, da bo dobil veliko doto in lepo balo.«

»Ne bi rekel! Nismo pri nas tisti, da bi gledali na to. Bala in dota, to so postranske stvari. Glavno so pridne roke in zvesto srce, pa če nima potem prav nič drugega. Tudi on tako pravi in fantu sva rekla, naj izbere, kar hoče, samo da se bo dobro razumel z njo in da bo gospodinja na mestu.«

»No, saj tako je prav!« je pritrdila Volčjanovka. »Pa bo fant prav gotovo dobil tako, da bo imela vse to in še kaj drugega.«

»Ne, ne, meni se pa dozdeva, da je precej drugače. Veš, v loško dolino zahaja zadnje čase večkrat in če se prav ne motim, ga vleče srce tja.«

»Tak, tja dol!«

»Kar doli. Pa ni Ložanka, ampak Bločanka.«

»Eja!« zdaj je pa Volčjanovko zares imelo.

»Veš, tako se mi zdi, da si bova čez eno leto ali kaj še zlahtavki!«

Volčjanovko je vrglo kar vznak. Kava se ji je zaletela, ko je zazijala od začudenja, in obrvi so ji zlezle kar v lase, tako je svetlo pogledala.

»Kar nič se ne čudi,« je dejala Korenka, ko je videla, da gostja ne more do besede. »Nič ne vem, kdaj sta se zvalila, ampak dopisujeta si in kakor je videti, se imata strašno rada. Tudi obišče jo večkrat in kolikor pove, je zadovoljen z njo. Lepo se vede v službi in pridna da je. Ravno včeraj je bil spet doli in je prišel ves nasmejan domov. Pa kadar gre, vedno kaj prinese za nevesto. Ti bom pokazala o priliki, kakšno blago ji je kupil za poročno obleko. Pa čevlje in prstane da vidiš! Saj bi človek kar ne verjel!«

Volčjanovka je buljila in buljila in mislila, da sanja. Šele potem, ko ji je Korenka v zgorajnji, kamor sta šli, pokazala vse predmete, o katerih je govorila, je začela le verjeti, da bo le res.

»Kaj takega! Moja hči pa gospodinja v Korenovi hiši!«

Res, prej bi bila pričakovala smrti kot take novice.

»Pa nikar za enkrat ne pravi še staremu. Saj veš, kakšen je. Če Bog da, se bo že spametoval čez dobro leto ali kaj!« je naročala Korenka.

Ko je Volčjanovka odhajala, se je kar opotekala po cesti. Vendar se ji je naselilo v srce nekaj sladkega, kar je sklenila ohraniti zase kot največjo skrivnost...

(Dalje.)

Počasen strup. Nekega učenjaka vpraša gospa v družbi: »Kaj menite, gospod profesor, ali je kava res strup?« — Učenjak: »Da, brez dvoma, kava je strup. Le deluje bolj počasi. Jaz na primer jo pijem brez škode že skoraj 70 let.«

Očetova dišava. Gospo Marijano je črnilo v želodcu in je za pomirjenje srknila požirek slivovke. Ko je nato za »lahko noč!« poljubila sinka, pravi ta: »Mamica, ti si se pa danes z očkovim parfomom nadišavila.«

Temeljiti odgovor. Oče: »Kakšno spričevalo pa je to! Vzemsi si vendar zgled na sosedovem Branku! Če se on lahko uči, zakaj bi se ti ne!« — Sin: »Veš, oče, on pa tudi vedno pravi, da izhaja iz nadarjene družine.«

V preveliki vnemi je neki odvetnik v obrambnem govoru govoril med drugim tudi tole: »Res je in točno! Obtoženec je ubil svojega lastnega očeta. Zločin je težak. Kljub temu upam na vašo milost, gospodje sodniki. Upam to tem prej, ker se je obtoženec resno zaobljubil, da kaj takega nikdar več ne bo storil...«

Zahvala

Podpisana se prav lepo zahvaljujeva za izplačilo 38 lir ter oprostitev mesečnega prispevka ob rojstvu sina Jakoba.

Zavarovanje KARITAS vsakomur najtopleje priporoča.

Zahvalo blagovolite objaviti v »Naši moči«.

V Rovtuh, dne 11. IX. 1941.

Križaj Bernard in Marjana, s. r.

Opravičilo. Sodnik: »Zakaj ste ubili svojo ženo?« — Obtoženec: »Zato ker je vedno govorila, da me bo zapustila, a jaz nisem mogel živeti brez nje.«

Edina tolažba. Župnik obišče Frfoljo, ki mu je pred kratkim umrla žena. Frfoljo najde pri mizi, ko se je zalival iz velike steklenice s slivovko. Župnik: »Ali ti je v tej žalosti to res edina uteha?« — Frfolja: »Ne, gospod župnik, imam še nekaj steklenic tegale.«

Zdravnikova prijaznost. Zdravnik: »No, danes se očitno bolje počutite. Pravite, da ste lačni. To je dobro znamenje. Ali radi jeste ribe?« — Bolnik (ves vesel): »O, gospod doktor, pa še kako!« — Zdravnik: »Sestra, dajte bolniku vsako jutro dve žlici ribjega olja.«

Dober igralec. Gledališki igralec: »Ko sem zadnjič v tej vlogi na odru umiral, sem igral tako naravno, da je eden izmed gledalcev padel v nezavest.« — Njegov prijatelj: »Ni mogoče! Kdo neki je bil to?« — Igralec: »Zastopnik zavarovalnice, ki me je dan prej zavaroval za primer smrti.«



Ilustracije in kliseji dajoreklam
še pravo lice.
Za reklamo v visokih nakladah
uvažujte samo
offsetni tisk, ki
vse danes izmed
vseh najcenejši.

Kamnotisk
Knjigotisk - Barvotisk-Klišarna
Litografija
Fotolitografski
oddelek, kjer je
ateljé za barvno fotografijo v
naravnih barvah

LJUDSKA TISKARNA
Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6